

Prof. dr hab. Teresa Sasińska-Klas
Instytut Dziennikarstwa, Mediów i Komunikacji Społecznej
Uniwersytet Jagielloński
30-348 K r a k ó w
ul. Prof. S. Łojasiewicza 4
e-mail: uhsasins@cyfczterecgronet.krakow.pl

Kraków, 2019-05-07

Recenzja rozprawy doktorskiej *mgr Diany Marty Mościckiej nt.*

„Celebrytyzacja polityki jako instrumentarium kształtowania sceny politycznej w Polsce”

napisanej pod kierunkiem naukowym prof. dr hab. Arkadiusza Żukowskiego oraz promotora pomocniczego dr Katarzyny Maciejewskiej-Mieszkowskiej na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, o obj. 426 ss.

Przedstawiona do recenzji dysertacja doktorska mgr Diany Mościckiej napisana pod kierunkiem naukowym prof. dr hab. Arkadiusza Żukowskiego wraz z promotorem pomocniczym dr Katarzyną Maciejewską-Mieszkowską dotyczy aktualnej, a zarazem znaczącej problematyki związanej ze stosunkowo nowym procesem społecznym, jakim jest celebrytyzacja dokonująca się w świecie polityki, obserwowana zarówno w wymiarze globalnym, jak i krajowym, bowiem już od pewnego czasu dokonująca się w przestrzeni publicznej w Polsce.

Przedmiotem recenzji będzie szczegółowa ocena, czy rozprawa spełnia warunki zawarte w art. 13 Ustawy z dnia 14 marca 2003r. o stopniach naukowych i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. z 2003r. Nr 65, poz. 595; z późn. zm.) określonej dalej ustawą. Wymogiem ustawowym art. 13 jest oryginalność rozwiązania problemu naukowego lub oryginalne dokonanie artystyczne. Ponadto, rozprawa winna stanowić dowód na to, że jej autorka posiada ogólną wiedzę teoretyczną w danej dyscyplinie naukowej lub artystycznej, a także umiejętność prowadzenia pracy naukowej lub artystycznej. Biorąc pod uwagę powyższe wymagania ustawowe przygotowano niniejszą recenzję.

Autorka rozprawy za przedmiot szczegółowej analizy wybrała zagadnienie dotyczące celebrytyzacji zachodzące w sferze publicznej i odnoszące się do polityki.

Rozprawa ma charakter teoretyczny, a także empiryczny. Wybór tematu oraz czasokresu, zwłaszcza w odniesieniu do polskiej sceny politycznej, do analizy tematu uznać należy za właściwy, ważny oraz merytorycznie uzasadniony, a także ze wszech miar zasługujący na pogłębioną analizę. Zrealizowanie tego przedsięwzięcia naukowego, jakim było - oprócz analizy teoretycznej - przeprowadzenie badań empirycznych (w oparciu o źródła zastane i źródła

wywołane) wymagało - ze strony autorki - znacznego nakładu pracy i starań, by rzetelnie oddać istotę analizowanego tematu mającego na celu uchwycenie i opisanie osobliwości zjawiska celebrytyzacji polityki zachodzącego na scenie politycznej w Polsce. Zadanie to zostało zrealizowane przez autorkę rozprawy w sposób poprawny.

1. Analiza struktury i zawartości rozprawy doktorskiej

Recenzowana rozprawa składa się ze: Spisu treści, Wstępu, czterech rozdziałów tekstu podstawowego z wewnętrzną strukturalizacją, Zakończenia, streszczenia w języku angielskim Bibliografii oraz spisu tabel, spisu wykresów, spisu zdjęć oraz spisu skrótów. Na końcu dołączono do pracy aneks zawierający opracowane przez autorkę dysertacji narzędzia badawcze, w tym przypadku kwestionariusz ankiety wykorzystane do przeprowadzonych przez nią badań empirycznych. Praca liczy łącznie 426 numerowanych stron.

Struktura pracy - należy już na wstępie podkreślić - jest poprawna i logiczna. Autorka omawia podjęty do analizy temat w ramach czterech rozbudowanych, a zarazem zwartych treściowo i logicznie uporządkowanych rozdziałów merytorycznych pracy.

Rozdział pierwszy pracy zatytułowany „*Teoria i praktyka celebrytyzacji politycznej*” zawiera omówienie kwestii dotyczących istoty zjawiska, jakim jest postępująca celebrytyzacja polityki zachodząca w przestrzeni publicznej. Autorka omawia takie kwestie, jak: wzajemne relacje między celebrytyzacją a polityką (konotacje, zależności), ujęcia definicyjne oraz próba zdefiniowania zjawiska, a także uprzystępnia wzorce zagranicznych celebrytów, które zaznaczyły się znacząco - jako modele ról społecznych - w sferze publicznej. Zaznaczyć należy, że autorka wyczerpująco - w oparciu o literaturę przedmiotu - omawia założenia dotyczące tego, jak można badać i w sposób pogłębiony analizować zjawisko społeczne, jakim jest rozwijająca się na coraz szerszą skalę celebrytyzacja sfery polityki. Rozdział ten w uporządkowany sposób zawiera przedstawienie głównych elementów konstytutywnych określających dotychczasowy kierunek rozważań i dokonanych nowych ustaleń diagnozujących osobliwość procesu celebrytyzacji tak, jak to do tej pory przedstawiane to było i jest aktualnie w literaturze przedmiotu. Obserwując pogłębiającą się dynamikę tego procesu można zakładać, że także w warstwie teoretycznej w najbliższych latach wprowadzonych zostanie wiele nowych, dotychczas nie podjętych ustaleń, poszerzających analizę tematu dotyczącego postępującego procesu celebrytyzacji polityki dokonujące się w przestrzeni publicznej. Raz jeszcze należy odnotować, że autorka rzetelnie przeanalizowała literaturę przedmiotu zarówno krajową, jak i zagraniczną i dokonała

wyczerpującego przedstawienia stanu badań w tym zakresie. Rozdział ten w sensie informacyjnym rzetelnie porządkuje dotychczasową wiedzę na temat badań politologicznych oraz medioznawczych dotyczących procesu celebrytyzacji życia politycznego zachodzącego we współczesnych, w coraz w większym stopniu zmediatyzowanych społeczeństwach.

W rozdziale drugim pracy opatrzonym tytułem „*Zjawisko celebrytów politycznych w Polsce i ich przykłady*” autorka dysertacji omawia wyodrębnioną przez nią kategorię polityków celebrytujących, następnie przybliża specyfikę celebrytów działających na polskiej scenie publicznej i angażujący się w politykę oraz osoby z ich otoczenia ze zwróceniem uwagi na to, w jaki sposób angażują się w działalność publiczną.

Na uwagę i pozytywne podkreślenie zasługuje pogłębione, uporządkowane i wysoce informacyjne przedstawienie zjawiska mediatyzacji polityki, które w politologii i medioznawstwie rozwija się od stosunkowo niedawna. Autorka - jednakże, co należy podkreślić - bardzo wnikliwie i wyczerpująco przedstawia, jak ten proces społeczny rozwija się, jakie są jego wyróżniki i jak - w konsekwencji - zmienia to relacje pomiędzy głównymi aktorami sceny publicznej.

Rozdział ten ukazuje - w poznawczo interesujący sposób - pogłębione tło procesu mediatyzacji sery publicznej i jego wpływ na relacje polityczne zachodzące we współczesnej przestrzeni publicznej i zmieniające relacje pomiędzy sferą publiczną i coraz bardziej kurczącą się sferą prywatną. Ten trend przedstawia swoją wewnętrzną dynamikę i będzie rozwijał się w dalszej perspektywie czasowej, co podnosi autorka dysertacji.

Rozdział trzeci pracy pod tytułem „*Celebrytyzacja polityki prezentowana w mediach w Polsce*” zawiera przedstawienie wyników badań własnych doktorantki, na które składa się pogłębiona analiza zawartości tematycznie wybranych treści związanych merytorycznie z badanym tematem prowadzona w wybranych pismach kobiecych oraz w oparciu o przyjęte kategorie tematyczne wyselekcjonowane do analizy.

Rozdział ten wnosi wiele istotnych empirycznych ustaleń przedstawiających, jak dalece media angażują się w proces celebrytyzacji polityki i jakie narzędzia stosują do tego celu. Pod względem analitycznym rozdział ten oceniam bardzo wysoko.

Ostatni rozdział pracy zatytułowany „*Percepcja współczesnej sceny politycznej poprzez zjawisko celebrytyzacji polityki - wyniki badań własnych*” zawiera analizę zjawiska poparcia celebryckiego w wymiarze sceny politycznej w Polsce. Autorka dokonała także prezentacji wyników badań własnych dotyczących postrzegania szeroko rozumianych celebrytów politycznych. Doktorantka przeprowadziła wśród mieszkańców Polski oraz Niemiec, Holandii, Francji i Kanady

badania ankietowe (w oparciu o przygotowane przez nią kwestionariusze ankiet) po to, aby pozyskać informacje dotyczące tego, jak celebryci polityczni są postrzegani przez obywateli żyjących w różnych państwach oraz ustalenie tego, czy badani mają świadomość, iż polityka w coraz większym stopniu ulega procesowi celebrytyzacji. W aneksie pracy autorka umieściła wykorzystane narzędzia badawcze przygotowane w jęz. polskim, francuskim, niemieckim i angielskim. Należy nadmienić, że wszystkie ankiety zawierają błąd metodologiczny polegający na tym, że badania ankietowe zaczynają się nie od stawiania pytań o dane socjodemograficzne, gdyż te zawsze!!! należy umieszczać na końcu ankiety, a nie na początku. Wynika to z tego, że respondenci pod koniec udzielania odpowiedzi na pytania ankiety są skłonni w większym stopniu udzielić informacji o sobie, a nie na początku. To ustalenie metodologiczne potwierdzone jest wieloletnimi doświadczeniami badawczymi dot. rozpoznania stopnia szczerości odpowiedzi na pytania zadawane w badaniach empirycznych.

Pracę zamyka Zakończenie zawierające wnioski i refleksje odautorskie z przeprowadzonej analizy. Wnioskowanie jest w pełni poprawne, przekonywujące i merytorycznie uzasadnione.

2. Ocena podjętej problematyki badawczej

Poddana analizie problematyka pracy jest oryginalna, na co wpływa ważność i aktualność podjętego przez autorkę tematu dotyczącego celebrytyzacji polityki, który rozwinął się w ostatnich dwudziestu-trzydziestu latach ze zwiększoną siłą i w dalszym ciągu ewoluuje. Trudno przewidzieć, jaki przybierze ostatecznie kształt, niemniej - co wydaje się bezdyskusyjne - trzeba na bieżąco analizować jego poszczególne etapy i poddawać zachodzące procesy oraz występujące fakty społeczne pogłębionej obserwacji oraz refleksji.

Temat pracy jest aktualny, znajduje się w toku ewolucji, posiada dynamiczny charakter i ze względu na swoją „świeżość” ciągle jeszcze jest niedostatecznie osadzony i opracowany w literaturze. Z tego względu należy uznać wkład autorki pracy za znaczący i wnoszący nowe ustalenia dla podjętego przez nią tematu.

Rozprawa doktorska mgr Diany Mościckiej wpisuje się w nurt refleksji naukowej nad przeobrażeniami, które zachodzą w obrębie sfery publicznej i przynoszą różnorodne, nie do końca przewidywalne następstwa społeczne, psychologiczne, polityczne, ekonomiczne, a także w zakresie efektywności zarządzania informacją dla celów politycznych. Stąd uważny ogląd badawczy jest tak znaczący nie tylko w wymiarze teoretycznym, ale także praktycznym, bowiem dostarcza wielu istotnych informacji o charakterze poznawczym, a także postulatów i wniosków o charakterze

praktycznym, które mogą stanowić przydatne rekomendacje dotyczące tego, jak efektywnie zrządać informacją w procesie mediatyzacji polityki oraz pogłębiającej się jej celebrytyzacji i - następnie - w jakim kierunku podążać, aby nie przekroczyć przyjętych i sprawdzonych praktycznie standardów działania w przestrzeni publicznej, które mogą przynieść negatywne konsekwencje.

Problemem badawczym pracy było ukazanie tego, jak ewoluuje proces celebrytyzacji polityki i jaką przybiera postać i merytoryczny oraz organizacyjny charakter. Cel dysertacji, podjętej przez autorkę rozprawy, recenzent ocenia jako poprawny pod względem naukowym.

Problem badawczy - w świetle tego, co powyżej stwierdzono - w odniesieniu do tematyki rozprawy, a także sformułowany cel badawczy należy uznać za zasadny i aktualny. Również przyjęcie perspektywy analizy naukowej z zakresu społecznych jest - zdaniem recenzenta - właściwe i merytorycznie uzasadnione., bowiem to, przede wszystkim, w obszarze nauk społecznych należy poszukiwać odpowiedzi na pytania badawcze przedstawione w dysertacji i wymagające rozwiązania.

3. Weryfikacja hipotez badawczych

Autorka dla potrzeb analizy tematu przyjęła hipotezę badawczą, którą sformułowała następująco: to

„przypuszczenie, iż celebrytyzacja polityki zaczyna w dużym stopniu kreować obraz sceny politycznej w Polsce”.

W dysertacji autorka przyjęła również cztery hipotezy dodatkowe (pomocnicze):

- 1. Celebrytyzacja polityki jest coraz bardziej widocznym trendem w polskiej polityce.*
- 2. W ostatnich kilkunastu latach nastąpiło eksploatowanie prywatności polityków w działalności publicznej oraz przekazie medialnym w Polsce.*
- 3. Media rozrywkowe w Polsce coraz wyraźniej podejmują tematy polityczne, zaś politycy przejmują zachowania od celebrytów.*
- 4. Celebryci polityczni w Polsce narzucają wzory zachowań życia politycznego”. (s.16-17)*

Należy zauważyć, że przypuszczenie to nie hipoteza, to nie to samo Czyli co, hipotezy brak? Jeśli podążylibyśmy tym torem myślenia, który przedstawia autorka to, co najwyżej mieściłoby się to „przypuszczenie” w zakresie hipotezy o słabej mocy, bowiem nie wykazuje, że występuje zależność między zjawiskiem X i zjawiskiem Y. To nieco za mało, to zbyt skromne założenie, jak na standardy analizy na poziomie rozprawy doktorskiej, które można obalić bądź

potwierdzić w toku postępowania badawczego. Ustalenie istotnych zależności ma na celu ukazanie wewnętrznych uwarunkowań, mechanizmów, stopnia natężenia badanego zjawiska, które powinny zostać precyzyjnie uszczegółowione w postaci hipotez pomocniczych. Hipotezę główną należało „wyostrzyć”, czyli wyraźniej doprecyzować i przedstawić jako hipotezę o wysokiej mocy, przyjętą do weryfikacji z wykorzystaniem dla tego celu hipotez pomocniczych.

Weryfikacja hipotezy dostarcza argumentów pozwalających na udzielenie odpowiedzi na pytanie: co się potwierdziło, co się nie potwierdziło w podjętej przez autorkę analizie tematu. Tu zauważalna jest wyraźnie i nie podlegająca wątpliwości słabość metodologiczna założeń badawczych przyjętych w przygotowywanej rozprawie doktorskiej.

4. Źródła, terminologia, język i poziom edytorski analizy

Recenzowana rozprawa doktorska oparta jest na stosunkowo aktualnej polskiej i obcojęzycznej literaturze przedmiotu. Bibliografia załączona do pracy jest obszerna i zawiera te pozycje, które są istotne dla analizowanego tematu oraz wzbogacona jest o źródła internetowe.

I na koniec uwagi dotyczące języka i stylu analizy. Należy stwierdzić, że praca napisana jest na ogół jasnym i klarownym, a także komunikatywnym językiem. Niemniej jednak autorka nie ustrzegła się potknięć językowych, które - w ostatecznej redakcji pracy - powinny zostać wyeliminowane. Wymienię najczęstsze potknięcia językowe, jak np. wielokrotne stosowanie słowa „*pojawia się*” w takich kontekstach, jak, dla przykładu, prowadzenie badań naukowych czy powstawanie nowej kategorii aktywności publicznej, jaką jest celebrytyzacja polityki jest nieprecyzyjne. W analizie naukowej prowadzonej na łamach dysertacji nic się nie „*pojawia*”!!!! Ta kategoria pojęciowa w badaniach naukowych nie znajduje zastosowania, jest nieprecyzyjna i odnosi się do sfery imaginacyjnej. Gdy autorka pisze, na przykład, że „*pojawili się badania*” (s.18) bądź „*pojawienie się celebrytów*” (s.14.) i in. to nie bardzo wiadomo, co ma na myśli. Badania naukowe to skomplikowany proces koncepcyjny, realizacyjny, w sensie organizacji badań, źródeł ich finansowania, obliczania wyników badań i zastosowanego do tego celu instrumentarium badawczego i dlatego rodzi się wątpliwość, co tu się pojawia??? Nie ulega wątpliwości, że gdy mówimy o celebrytyzacji, to mamy do czynienia z procesem sterowanym, logicznie uzasadnionym, opartym na dotychczasowym stanie wiedzy i świadomym działaniu badacza, aby proces ten rozpoznać dokładniej, niż zrobiono to do tej pory, a nie tylko stwierdzić, że się „*pojawił*”!

Można odnotować w przedstawionej do recenzji dysertacji więcej potknięć językowych, zwłaszcza ortograficznych, interpunkcyjnych, ponadto, występują błędy w pisowni nazwisk, które powodują, że analiza staje się nieprecyzyjna. I to należy skorygować.

Pomimo przedstawionych powyżej uwag krytycznych dotyczących w niektórych miejscach rozprawy nieprecyzyjnego użycia języka w prowadzonej analizie naukowej należy stwierdzić, że - po usunięciu tych chropowatości językowych - recenzowana rozprawa doktorska zasługuje na wydanie drukiem w formie publikacji książkowej, bowiem przybliży ona czytelnikom (głównie doktorantom i studentom nauk politycznych, stosunków międzynarodowych, dziennikarstwa i komunikacji społecznej, socjologii, psychologii i in. oraz pracownikom naukowym zainteresowanym powyższym tematem). Pozwoli to na wykorzystanie wyników badań, uzyskanych w wyniku analizy tematu podjętego przez doktorantkę, do wzbogacenia wiedzy z zakresu procesu zarządzania w polityce prowadzonego w wymiarze publicznym, a precyzyjniej dla celów realizowanej celebrytyzacji: w wymiarze politycznym, ekonomicznym i społecznym oraz praktycznego wykorzystania mediów, a w ich obrębie - bardziej efektywnego zarządzania informacją oraz pozwoli na podniesienie jakości działań podejmowanych w zakresie marketingu medialnego i politycznego dla realizacji celów polityki podejmowanych w przestrzeni publicznej.

Konkluzja

Powyżej przedstawiona ocena pozwala stwierdzić, że przedłożona do recenzji rozprawa doktorska mgr Diany Mościckiej na temat „*Celebrytyzacja polityki jako instrument kształtowania sceny politycznej w Polsce*” napisana pod kierunkiem naukowym Prof. dr hab. Arkadiusza Żukowskiego oraz promotora pomocniczego dr Katarzyny Maciejewskiej-Mieszkowskiej stanowi oryginalne, a zarazem twórcze rozwiązanie problemu naukowego. W przedstawionej rozprawie doktorantka wykazała się umiejętnością samodzielnego prowadzenia badań naukowych, wykorzystania metodologii nauk społecznych dla celów empirycznego rozpoznania i opisania tematu badawczego oraz wyciągania poprawnych i logicznie uzasadnionych wniosków z prowadzonych badań.

W podsumowaniu całokształtu dokonanej recenzji stwierdzić należy, że rozprawa doktorska mgr Diany Mościckiej spełnia warunki określone w Art. 13 ust.1 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki [Dz. U. 2003 Nr 65 poz. 595]. Autorka podjęła się w przygotowanej dysertacji doktorskiej rozpoznania naukowo istotnej i przydatnej problematyki naukowo-badawczej i w przeprowadzonej analizie osiągnęła zamierzone cele pracy.

Biorąc powyższe pod uwagę wnioskuje o dopuszczenie mgr Diany Mościckiej do

dalszych stadiów postępowania w przewodzie doktorskim w dziedzinie: Nauki Społeczne, w
dyscyplinie: Nauki o Polityce.

Tyma Gosińska-Mos